

Politik, ki simbolizira našo tranzicijo

Pred desetimi leti leti je na današnji dan po dolgi bolezni umrl **Janez Drnovšek**, štirikratni predsednik slovenske vlade, ki je s svojim vodenjem močno zaznamoval potek tranzicije iz socialistične ureditve, med leti 2002 in 2007 pa je bil tudi predsednik republike. Drnovšek, ki se je rodil 17. maja 1950, je politični vzpon na vrh začel na prvih deloma svobodnih volitvah v socialistični Jugoslaviji, ko je maja 1989 v spopadu, kdo bo Slovenijo zastopal v zveznem predsedstvu Jugoslavije, presenetljivo premagal favoriziranega partijskega kandidata **Marka Bulca**. Izvolitev je bila precejšen šok za partije, ki jih je vodil **Milan Kučan**. Pomenila je, da je Drnovšek kot predsednik predsedstva pozneje vodil Jugoslavijo. Pred tem je bil direktor Ljubljanske banke v Trbovljah, leto dni ekonomski svetovalec jugoslovanske ambasade v Kairu v Egiptu, od leta 1986 predstavnik Slovenije v zboru republik in pokrajin v Zvezni skupščini (neke vrste parlament) socialistične Jugoslavije.

Prevzem oblasti in umikanje zaradi bolezni

Po osamosvojitvi Slovenije, ki jo je izpeljala koalicija Demos pod vodstvom **Jožeta Pučnika**, ta koalicija se je po nastanku države Slovenije po kratki vojni presenetljivo samorazpustila,

je Drnovšek od **Jožefa Školča** leta 1992 prevzel vodenje LDS (prej zveza mladine – ZSMS) in s konstruktivno nezaupnico 14. 5. 1992 prevzel še žezlo oblasti od dotedanjega premiera **Lojzeta Peterleta**, ki je vodil krščanske demokrate in prvo vlado države Slovenije od 16. 5. 1990.

Vlado je Peterletu Drnovšek prevzel z delom strank razpadlega Demosa in pomočjo stare levice, torej politikov prejšnjega režima. Del politikov, ki so iz Demosove koalicije prestopili v Drnovškovo koalicijo in vlado, se je pozneje vključilo v stranko LDS. Denimo, notranji minister v Peterletovi in Drnovškovi vladi, ki je vodil stranko demokratov, **Igor Bavčar** in večkratni zunanji minister **Dimitrij Rupel**.

Drnovšek je po tem prevzemu oblasti s stranko LDS dosegel relativno zmago na treh zaporednih volitvah v državni zbor in po volitvah dvakrat sklenil "veliko" koalicijo z največjo stranko z desne. Najprej po volitvah konec leta 1992 s SKD prejšnjega premiera **Lojzeta Peterleta**, po letu 1996 pa s takratnim šefom SLS **Marjanom Podobnikom**. Leta 2000, ko mu je oblast za kratek čas prevzel **Andrej Bajuk** (po združitvi SLS in SKD), je Drnovšek na volitve zadnjič vodil LDS, volilo jih kar 36,26 odstotka volivcev. To je doslej najvišji delež v zgodovini volitev poslancev v Sloveniji. Leta 1999 so premieru, ki je bil v dobri fizični kondiciji in se je veliko ukvarjal s tekom, odkrili raka na levi ledvici. V Kliničnem centru v Ljubljani so mu jo takoj odstranili, a ni bilo pravočasno. Leta 2001 so odkrili metastaze na pljučih, pozneje še na jetrih.

Leta 2002 je Drnovšek kandidiral za predsednika republike. Za premik na predsedniško funkcijo, ki pomeni bolj simbolno oblast, se je Drnovšek odločil tudi zaradi bolezni. Nekoliko presenetljivo je bil takratni premier šele v drugem krogu izvoljen za predsednika republike, zelo se mu je približala kandidatka, ki so jo podprle desne stranke, tožilka **Barbara Brezigar**, za katero je v drugem krogu volilo 43,48 odstotka volivcev.

Vodenje vlade in stranke je Drnovšek, ko je postal predsednik republike, prepustil **Antonu Ropu**, ki pa mu oblasti v državi na volitvah dve leti pozneje ni uspelo ohraniti.

Uspešnejši je bil leta 2004 s SDS **Janez Janša**, ki mu je prvemu in doslej edinemu uspelo z isto koalicijo vlado voditi ves mandat do volitev leta 2008. Pred tem in po tem so vladne koalicije vedno razpadale še pred koncem štiriletnega obdobja. Zdi se, da bo v tokratnem mandatu to uspelo še **Miru Cerarju** (SMC).

Politik kompromisov, ki ni rešil problema z izbrisanimi

Leta 2006 je Drnovšek izstopil iz LDS, ki so jo pretresali hudi notranji spopadi po izgubi oblasti na volitvah leta 2004. Poraz LDS na volitvah je bil tudi posledica odhoda karizmatičnega voditelja z vrha stranke. Danes je ta stranka po seriji menjav vodstev, porazov na volitvah in težavah z nakopičenimi dolgovi že povsem obrobna.

Drnovšek je slovel kot zadržan in zmeren sredinski politik, ki je znal sklepati kompromise, državo pa je pripeljal do vstopa v Evropsko unijo in Nato. Kot državnik ni bil velik reformator kot koalicija Demos pred njim, ki je zastavila denacionalizacijo in privatizacije. Reforme, ki jih je Demos začel, je Drnovšek predvsem nadaljeval, izpeljal in zagotovil dobre pozicije ključnim ljudem iz stranke, ki jo je vodil. A vsi ti Drnovškovi kadri se v zgodovino ne bodo zapisali kot uspešni poslovneži in lastniki kapitala, ki so veliko prispevali skupnosti. Del jih je v sodnih postopkih ali celo v zaporu, za rešetkami je končal **Igor Bavčar**, del pa jih je v času krize izgubilo veliko ugleda: **Marjan Kramar**, **Herman Rigelnik**, **Zdenko Pavček**...

Tik preden je Drnovšek postal prvič šef vlade je 26. februarja 1992 ministrstvo za notranje zadeve 25.671 oseb izbrisalo iz

registra stalnih prebivalcev in jih prestavilo v seznam tujcev. Tem prebivalcem, povečini so bili rojeni v drugih republikah, a si niso uredili državljanstva Slovenije, država ni podelila pravic, ki so jih imeli drugi v državi živeči tujci. To je kot kršitev ustave obsodilo ustavno sodišče, a Drnovškove vlade problema pozneje v več poskusih niso odpravile.

Za precejšen fiasko se je izkazalo tudi urejanje odnosov s sosednjo Hrvaško, denimo o varčevalcih Ljubljanske banke, ki je bilo zastavljeno v času Janeza Drnovška: večino sporov je država s sosedo izgubila. Kakšen bo razplet o najbrž najpomembnejšem, o poteku meje, pa še vedno ni jasno.

Na Zaplani je Janez Drnovšek umrl 23. februarja 2008, le nekaj mesecev po koncu predsedniškega mandata. Za kandidaturo za drugi mandat se, tudi zaradi dolgega boja z rakom, ki ga je izgubljal, ni potegoval.

Tik pred smrtjo si je, kot je pozneje povedal nekdanji pravosodni minister, danes pa znani odvetnik **Miha Kozinc**, Drnovšek zaželel, da bi nekoliko ozdravel in še enkrat odšel na dopust na Hvar.

Ni ga več videl.